

„Egyszerű kocsiút voltam...”

„Regényes” út Budapestről Kispestig az Űllőiúti fák alatt

Kispest felé tartunk az Űllői-úton. Ha balra nézünk, a Népliget zöld pázsitja, hajladozó bokrai, susogó fáóriásai hívogatnak, de ha jobbra tekintünk, a „Városi házak” sivar képeinek láttán arcunkba szökik a vér s szégyeljük magunkat a régi Budapest régi vezetői helyett, akik ezt csinálták. Szerencsére nem kell már sokáig szégyenkezniük, az 5 éves terv majd itt is rendet terem.

Százados csárda

Történelmi idők tanuja a Űllői-út. Ha szólni tudna, bizonyára ezt mondaná:

— Kezdetben csak egyszerű kocsiút voltam, amelyen át hordták a keleti országútszakasz felől a gabonát, a fát, a sót, hajtották a nagy csordákat, menéseket, csürhéket és nyájakat Pestre, hogy onnan azután továbbítsák Bécsbe. Súlyosan rakott szekerek dőcögtek hátamon, jöttek az Alföldről s hozták a magyar paraszt verejtékének gyümölcsét, amely gyümölcsnek árát a földesurak vágták zsebre. Egy évszázaddal ezelőtt erre még pusztaság, erdő, mocsár, rét és legelő volt, csak a mostani vámnál, a Határ-csárdánál zajlott az élet.

Ez a csárda ma is megvan, vastag téglafal veszi körül, az ivóban, ahol hajdan bujdosó szegénylegények és vakmerő betyárok, vagy „híres” vendégek oltották szomjukat, ma is látni a füstös gerendákat s az udvaron ma is ott áll a hatalmas szin, amely alatt a messziről jött szekerek pihenték át az éjszakákat.

A történelem „versenyfutásai”

Sokat mesélhetne még az Űllői-út Mátyás király vadászatairól, a középkor gyűlevész-hadairól, Boronissza Tibor és Tomori Pál parasztmészárlásairól; arról, miképpen húzták karóba, nyakazták le Dózsa parasztjait, miképpen küldték levágott fülekkel, felhasított orral haza a jobbágyokat „elrettentő példájául a parasztlázadás emlékének”. Megemlékezhetne arról is, hogy Kispest határában látta I. Ferenc császárt Vilmos porosz király és Sándor cárral társaságában mulatozás és vadászás közben, hallotta gonosz kacagásukat, amikor a gyakorlatozó katonák rárontottak a kíváncsiskodó pestiekre s ajult nőket, kétségbeesetten menekülő gyermekeket tapostak halálra a huszárok lovai, utána pedig tanúja lehetett az Űllői-út az uralkodók mulattatására rendezett „versenyfutásnak”, amelyen 25 száz éven felüli vénasszonyoknak kellett „startolnia”. Regélhetne Sina Györgyről is, a titokzatos levantei kereskedőről, Jókai Mór „Aranyemberéről” is, aki földesura lett a lőrinci pusztának; annak a pusztának, amelyből jóval később, ennek előtte 76 évvel: 1873-ban máról holnapra kinőtt „Kispest község”.

Az alvó városrész

Az Űllői-út azonban halgat, de beszél helyette a Pestről kiszorult, hősi, honfoglaló népnek az eredményes küzdelme munkája, amely munka révén város született a mihaszna „szentbirodalmi herceg” 99 uradalmának egyikén: a lőrinci pusztán. A finomszemcséjű futóhomok hátán kerteket varázsoltak, lakóházakat, gyárakat építettek és lecsapolták a mocsarakat. A dolgozók kezek legyőzték a természetet s ahol egy évszázaddal ezelőtt még pusztaság volt, ma lüktet az élet, zúgnak a gépek és traktorok születek.

Kispestnek nincs történelmi múltja, de annál boldogabb jövő előtt áll gyorsan felszaporodó népe. Hihetetlenül hangzik, de a lélekszám ma már 82.000, ebből körülbelül húszezren laknak a Wekerletelepen. 1871-ben indult meg az építkezés. A mai Gödör-vendéglő épülete volt az őtől ház Kispesten. A házak száma ma már 11.065. Világvárosi iramban épült Kispest, az elmúlt évtizedekben azonban megakadt a fejlődés. Ajultan fekküdt a város, úgy látszott, mintha megállt volna az élet a szép, tágas tereken, széles utcákon, a félenken lapuló házak alatt, de Kispest csak aludt. Aludt és szép, színes, magaslatbőrő álmokat álmodott.

A kispesti építkezések

Ezek az álmok lassan-lassan megvalósulnak. A por és sártenger eltűnik az utcákról, a járdák szélén hatalmas körakások. A Kossuth Lajos-utcát már kikövezték a Nagykovácsi-utcáig, a Büdös-árkot betömtek s fölötte széles sétány zöldel már, a padokon nyugdíjasok sülkereznek. A Malinovszky-utca végén új kertváros születik, korszerű munkáslakásokat építenek. A Hofherr-ben, a gyorsan fejlődő Ruházati Ipari NV.-ben, a szövőgyárakban, a Biehn-féle kátránygyárban s a többi üzemből egyre fokozódik a termelés.

Pest környékén nincs Kispesthez hasonló város vagy község, ahol ilyen szabályos, kellő szélességű ut-

cák lennének, ezek az utcák egymással párhuzamosak, egymásra merőlegesek és sakkáblaszzerű mezőkre osztják a beépített területet. És mégis...

— Ez csak látszat — mondják a városházán. — Tervezésük építkeztek, mert nem volt megfelelő városfejlesztési terv. Ezért a nagy túlszűfoaltság.

Aki csak futólag tekinti meg Kispestet, az könnyen tévedésbe esik. Pedig a statisztika valóban a túlszűfoaltságot igazolja. Míg Budafok nép-sűrűsége 18,7, Pestszenterzsébeté 58,3, Pestszentlőrincé 24,6, Rákospalotáé 18,8 és Újpesté 39,7, addig Kispesten egy hektárra már 74 lakó esik. Budapest népsűrűsége 51,8, tehát jóval kevesebb, mint Kispesté.

— A lakáskérdésről jobb nem beszélni — válaszolják kérdésünkre a városházán. — A Wekerletelepen, amely most már megszünt hermetikusan elzárt település lenni és Kispesthöz tartozik, a régi állapotokhoz viszonyítva még jó lakások vannak, de ezek a lakások is „komfort”-nélküliek, sehol nincs például fürdőszoba.

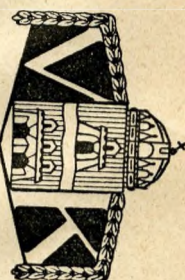
Megjavul a peremvárosok közlekedése

Hogy mit jelent Nagy-Budapest megvalósítása Kispesten? A felelet:

— A fejlődés biztosítását. Mert nagyon elmaradtunk és sok hiány vár pótlásra. Elsősorban a lakástermelés fokozására gondolunk, hogy minden dolgozó rendes otthonhoz juthasson, másodsorban pedig gondolunk a közlekedés megjavítására. Két villamosvonalunk van. Csúcsforgalom idején zsúfoltan érkeznek már a villamosok az Űllői-úton Pestszentlőrincről, az Ady Endre-utcán pedig az alsó városrészből s a Wekerletelepről. A gyorsvasút majd megoldja ezt a problémánkat. Őriási segítséget jelent majd a gyors közlekedés szempontjából annak a gyűrűszerű körútnak a megépítése, amely a peremvárosokat lesz hivatott összekötni. Sor kerül majd a csatornázásra is, amit mi a felszabadulás után meg is kezdtünk. Ugyanis a csatornaszükségletnek mindössze 7-8 százaléka van meg eddig Kispesten. A vízdíj sem lesz majd magasabb a budapestinél, mint ahogy magasabb mostan. Ezenkívül óriási fontossága lesz gázvezeték hálózat fejlesztésének és annak, hogy bekapcsolják a fővárosi Gázművek hálózatába. A város szociális helyzete nem áll arányban az ipar fejlettségével. Ez az állapot fokozatosan megváltozik majd, mert Nagy-Budapest megvalósítása szociálpolitikailag is előreviszi Kispestet s ugyanakkor lehetővé válik a munkáskultúra kibontakozása is.

Beton és acél ...

Kispesten az ipari munkások száma meghaladja a 25.000-et, értelmiségi 13.000 lakik a városban, a kereskedők száma 1200, a kisiparosoké pedig 1300 körül mozog, a többi vegyes foglalkozást űz, vagypedig nyugdíjas. Hogy tévedés ne legyen, Kispest nemcsak vár Nagy-Budapesttől, de ad is, mégpedig fejlett ipari üzemeket és ami éppen ilyen fontos: öntudatos dolgozókat, akik tudják és megértik: a budapesti környéki városok és községek fejlődése attól a segítségtől és támogatástól is függ, amelyet ők nyújtanak majd nemcsak Nagy-Budapest, de az egész ország felvirágzása érdekében. A munkában és megpróbáltatásokban megedződött kispestieknek erős a szívük, szilárd a hitük és acélkemény az izmuk. Alkotó és teremtő akaratuk nyomán új csodák születnek. Ott vannak ezek a dolgozók ma már mindenütt, ahol „új indulót énekelnek a csákányok és kalapácsok” s ahol a beton és acél ketős testvérisége mutatja az irányt az új társadalom felé... Merly István

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Merly István
Cím: Egyszerű kocsiút voltam
Forrás: Úllői út
Kispest 1949. július 17.

Oszályozás	
Tárgy	725.092.1
Hely	Úllői út
Idő	1949. július 17.
Személy	
Helyszám	

Székesfővárosi hírnemű 1926 - 8891